

Pääkirjoitus

Psykoanalyysi, menestyminen ja kitaransoiton taito

John Fahey oli yksi maailman parhaista kitaristeista. Hän soitti folk-musiikkia ja bluesia metalli-kieliselä akustisella kitaralla. Fahey yhdisteli omaperäisesti eri musiikkityylejä, ja hän sai kitaran kuulostamaan kokonaiselta orkesterilta. Hänen musiikkiaan on kuvattu meditatiiviseksi ja transformatiiviseksi. Se suuntautui vanhaan, outoon ja primitiiviseen, ja tutuista bluessävelmistä Fahey loihti esiin jotakin ennen kuulematonta. Lukuisten levytysten joukossa on muutama joululevy, joista tuli myyntimenestyksiä, ja Fahey onnistui paikkaamaan niillä surkeaa talouttaan. Faheyta kuvataan liian mystiseksi meidän ajallemme (*Guardian*, 2017). Hän olikin jonkin aikaa kiinnostunut intialaisesta mystiikasta, mutta pääasiassa sen takia, että oli ihastunut gurunsa sihteriin.

Fahey ei arvostanut varhaisia töitään, mutta uransa loppupuolen musiikista hän sanoo, että soitti sitä kuin transsissa. ”Se oli jumalaista inspiraatiota ja avointa alitajuntaa” (*The Wire*, 1998).

Ennen psykoanalyysiaan, josta hän puhuu useissa haastatteluissa, Fahey yritti torjua lapsuutensa traumaattisia kokemuksia päihteiden avulla. Hän kertoo, miten pihan poikki kulkenut kilpikonna näytti penikseltä ja sai hänet tolaltaan. Matelijat yhdistyivät lapsuuden seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Niistä tuli osa hänen henkilökohtaista mytologiaansa, ja ne esiintyvät hänen maalauksissaan toistuvasti. Tarunomaiset liskot ovat myös hänen Takoma-levymerkkinsä logossa – Takoma Park oli Faheyn lapsuuden kotipaikka.

Psykoanalyysi auttoi häntä selviytymään menneisyyden kanssa ja luomaan merkityksellistä tarinaa sekä musiikillisesti että kuvallisesti. Psykoanalyysissa hän oppi myös jonkinlaisen transitekniikan, jota hän käytti soittaessaan.

Psykoanalyttinen menestystarina voisi olla Freudin ajatus siitä, että psykoanalyysi parhaimmillaankin voi muuntaa neuroottisen kärsimyksen arkipäiväiseksi kurjuudeksi – näin ainakin Faheyn elämässä.

Ulkoisesti Faheylla ei ollut jäljellä yhtään mitään vuonna 1998, kolme vuotta ennen kuolemaansa, kun The Wiren toimittaja tapasi hänet ”kaoottisessa motellihuoneessa”. Kuitenkin Fahey kertoo, että menestyksen vuodet olivat itsepetoksen vuosia. Hän loi itselleen kauniin maailman ja teeskenteli elävänsä siellä. ”Mutta en koskaan tuntenut itseäni kauniiksi. Olin hullu, mutta en ollut siitä tietoinen. Olin surullinen, yksinäinen ja peloissani.” Ne vuodet olivat myös aikaa ennen psykoanalyysia ja yritystä unohtaa menneisyyden kokemuksia viinalla ja lääkkeillä. ”Lisäsin lauluihin aina jonkin tasapainoisen elementin, mutta se oli petosta, en ollut tasapainoinen.”

Hänen elämässään toteutui monen hänen ihailemansa bluesmiehen traaginen kohtalo melkein ironisella tavalla. *The Wiren* haastattelussa Fahey oli toiveikas ja alkoholismistaan toipunut, mutta muut sairaudet ja rahattomuus vaivasivat. Hän kuoli 62-vuotiaana sydämen ohitusleikkaukseen.

Viimeisinä vuosinaan Fahey maalasi tauluja, joita myydään edelleenkin maailman huutokaupoissa. Hän kirjoitti pari kirjaa lukuisten levytysten lisäksi. Toinen on nimeltään *How bluegrass music destroyed my life*. Se on kokoelma esseitä, fiktiota ja omaelämäkertaa – samalla tavalla totunnaisia, ulkoisia määritelmiä pakeneva kuin Fahey itse.

Mutta mikä saa Faheyn tarinan näyttämään epäonnistumiselta? Viimeiset haastattelut ovat täynnä viisautta eikä niissä ole pätäkääkään katkeruutta. Fahey jätti jälkeensä virtuoosimaista, ainutlaatuista musiikkia, jolla hän ei kuitenkaan rikastunut. Jos hän olisi rikastunut, olisiko tarina silloin menestystarina? Jos hän olisi pysynyt terveenä, olisiko se silloin tarina onnellisesta elämästä?

Arvostuksemme menestystä, rahaa ja terveyttä kohtaan ylittää lähes fasistisiin ja totalitäärisiin mittoihin. Ne ovat kulttuurisesti meihin niin iskostettuja, ettemme osaa edes kyseenalaistaa niitä. Emme osaa kyseenalaistaa ”hyvinvoinnin” tuhoavia ja eriarvoistavia vaikutuksia: Jos perheesi

ansaitsee yli 80 000 euroa, kuulut maapallon rikkaimpaan yhteen prosenttiin ja riippumatta arvoistasi, hiilijalanjälkesi on todennäköisesti niin suuri, etteivät vihertävät elämäntapavalinnat sitä korvaa. Vauraus on yksi luontoa tuhoavimpia tekijöitä asenteista riippumatta. Ja kääntäen: köyhät tuhoavat vähemmän ympäristöään. Köyhä elämäntapa on siis ekologisempi ja eettisempi. On myös tutkittu, että köyhät ovat empaattisempia, joustavampia ja kykeneväisempiä ratkomaan ihmisten välisiä konflikteja kuin rikkaat.

Kuitenkin vaurastuminen on keskeisiä länsimaisia arvoja. Se vaikuttaa asenteisiimme niitä kohtaan, jotka eivät rikastu, jotka elävät tukien varassa, ovat työttömiä tai syrjäytyneitä. Menestyksen ja onnellisuuden mittarit ovat ulkokohtaisia ja julmia. Sovellamme niitä armottomasti myös itseemme, kun arvioimme omaa elämäntarinaamme. Ne määrittävät elämänvaiheita ja normaaliutta aggressiivisen kapeasti. Vallitseva normi ei näytä valinnalta, siitä poikkeaminen näyttää.

Millainen on psykoterapeuttinen menestystarina? Toivottavasti se ei sisällä julkilausumattomana ulkoista menestystä, vaurautta ja ydinperhettä! Toivottavasti se pitää sisällään laajemman ja joustavamman käsityksen hyvästä elämästä ja sen yksilöllisestä, erityisestä toteutumisesta kollektiivisista vaatimuksista huolimatta.

Viimeisen haastattelunsa loppuksi Fahey halusi nauhoittaa tyttöystävälleen C-kasetille omaa musiikkiaan. ”Alitajuisesti tunnen kaikki kitaran soinnut ja otelaudan äänet.”

Harri Virtanen

PS. Vuonna 2018 Therapeia-säätiö täyttää 60 vuotta. Juhlavuoden alussa *Psykoterapia*-lehti ottaa merkittävän digiloikan, kun lehti alkaa ilmestyä myös sähköisenä. Jatkossa lehden aiemmatkin numerot digitoidaan, jolloin lukijat pääsevät arvioimaan lehden kirjoittajien ihmis- ja maailmankuvia ja niiden muutoksia vuodesta 1982 nykhetkeen saakka. Ohjeet digilehteen kirjautumiseen löytyvät tämän numeron sivulta 82.